

Pamokų „Socialinis tyrimas mieste - kodėl (ne)pradedama rūkyti/garinti?“ planas

Skyrius	Kvėpavimas
Pamokos tema:	Socialinis tyrimas mieste - kodėl (ne)pradedama rūkyti/garinti?
Koncentras:	9 kl.
Tema ugdymo programoje	Kvėpavimas. Kadangi mokytojai gali 30 proc. turinio nuspręsti patys, tai rekomenduočiau prie kvėpavimo temos skirti laiko ir rūkymo/garinimo prevencijai.
Veiklos tikslas:	<ul style="list-style-type: none"> ● Ugdyti paauglių sąmoningumą ir kritinį mąstymą apie rūkymo daromą žalą ● Atlikti rūkymo priešasčių apklausą skirtą suprasti kodėl pradedama rūkyti.
Veiklos tipas:	Socialinis tyrimas
Tarpdalykinė integracija:	Gyvenimo įgūdžiai, Žmogaus sauga
Kompetencijos:	Komunikavimo, pažinimo, socialinė
Vertybinių nuostatų:	<ul style="list-style-type: none"> ● Atsispirti spaudimui ir nerūkyti (5-6 kl.) ● Jausti atsakomybę už save, savo veiksmus, rūpintis kitais (9-10 kl.) ● Suvokti kodėl rūkymas yra žalingas rūkančiojo ir aplinkinių sveikatai ● Suprasti kodėl, nepaisant žinomos žalos sveikatai, žmonės pradeda rūkyti ir kodėl taip sunku mesti rūkyti.
Bendrieji gebėjimai:	<ul style="list-style-type: none"> ● Gebėjimai: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Išreiškia mintis, jausmus, faktus ir nuomonę; ▪ Veiksmingai organizuoja savo mokymąsi savarankiškai ir bendradarbiaujant grupėje; ▪ Atlieka tyrimą, formuluoja tyrimo rezultatus ir išvadas, pristato rezultatus.
Rekomenduojama trukmė	2 val. (1 val./pamoka skirta apklausos įgyvendinimui, o kita - rezultatų apdorojimui, pristatymui bei refleksijai).
Priemonės.	Atspausdintos anketos ir užduotys (priedas nr. 1 ir 2), rašikliai, piešimo priemonės, klėjai, žirkklės.
Tikrovės kontekstas (Situacija).	Mokytoja paklausia mokinių kodėl nors dauguma žmonių žino, kad rūkyti/garinti yra nesveika, šie faktai yra ignoruojami ir dalis žmonių vis tiek pasirenka rūkyti/garinti? Kaip galima atsispirti šiai „pagundai“?
Pamokos eiga ir pagrindinė informacija mokytojui:	Prieš išvyką mokiniai išklauso ir pasirašo saugaus elgesio instruktažą.

1 pamoka (I dalis):

- Mokiniai suskirstomi į grupes ir pristatoma „Rūkymo/garinimo priežasčių apklausos“ atlikimo eiga (10 min.):
  1. Mokiniai tyrimą atlieka grupėse po 3-4 mokinius. (Mokinius į grupes skirsto mokytojas naudodamas savo pasirinkto atsitiktinio paskirstymo metodą). Pvz.: mokytojas atspausdina po 3-4 vienodus lapelius su įdomiais faktais/mitais apie el. cigarečių garinimą. Mokiniai, kurie ištraukia tokius pat lapelius yra skiriami į tą pačią grupę ir susigrupavę turi vieną minutę apatarti ar jų lapeliuose parašytas mitas ar faktas. Tuomet kiekviena grupelė perskaito savo teiginį ir pasako ką nusprendė, o mokytojas pakomentuoja ar atsakymas teisingas bei informuoja, jog nuo šiol mokiniai dirbs šiose grupėse.
  2. Mokiniam paaiškinama, jog Vilniaus (ar bet kokios kitos gyvenvietės) pasirinktoje saugioje žmonių susibūrimo vietoje, mokiniai atliks tyrimą, kurio tikslas - nustatyti dėl kokių priežasčių žmonės (ne)pradedą rūkyti/garinti bei kokie veiksniai gali turėti įtakos šiems žmonių pasirinkimams.
  3. Mokiniai turi esamoje aplinkoje tiesiogiai apklausti ne mažiau nei 6 žmones (idealiu atveju 3 rūkančius/garinančius ir 3 ne) naudojantis priede Nr. 1 pateikta anketa. Akcentuojama, jog kiekvienam tiriamajam žmogui reikia pildyti skirtingą anketą bei kad mokiniai gali apklausti ir vieni kitus, tačiau turi išdrįsti apklausti ir ne mažiau nei 2 jiems nepažįstamus toje erdvėje esančius žmones, tačiau idealiu atveju geriau, jog visi būtų žmonės iš jų aplinkos.
  4. Mokytoja akcentuoja, kad prieš atliekant šį tyrimą ir užduodant klausimus, būtina paklausti ar tiriamasis asmuo sutinka dalyvauti tokiaame mokyklos tyrime ir užtikrinti visišką apklaustųjų anonimiškumą (neklausti vardo, pavardės, nedaryti nuotraukų, nesirašyti jokios žmogaus tapatybę padedančios identifikuoti informacijos).
  5. Kiekvienai grupei išdalinamos 6 iš abiejų pusių atspausdintos tyrimo anketos (žr. Priedas Nr.1), ir

duomenų analizės užduotis (žr. Priedas (Nr.2). bei papildomi tušti lapai, jeigu mokiniai norėtų/turėtų laiko apklausti daugiau žmonių.

6. Mokiniam yra skiriamos 40 min. užduočiai atlikti ir sugrįžti į sutartą vietą.
7. Mokiniam grįžus atliekama 5 min. refleksija apie, tai kaip jiems sekėsi atlikti užduotį. Mokiniam užduodami klausimai ir prašoma atlikti specifinį veiksma:
  - 1) Mokiniai, kurie suspėjo apklausti ne mažiau nei 6 žmones - atsitūpia;
  - 2) Mokiniai, kuriems buvo įdomu/smagu dalyvauti tyrime - suploja;
  - 3) Mokiniai, kurie apklausė ne mažiau nei 2 jiems nepažįstamus žmones - pašoka;
8. 10 min pertrauka (pagal poreikį);

2 pamoka (II dalis):

9. Mokiniai grupėse apibendrina surinktus duomenis ir pasiruošia juos trumpai pristatyti. Mokiniai gali pasirinkti koku būdu jie norės pristatyti savo gautus rezultatus. Mokiniai gali sukurti trumpą informacinį plakatą /schemą, sukurti vaidinimą, padaryti trumpą interviu tarp grupės narių ir pan. (Mokytojas suteikia baltų popieriaus lapų, klijų, pieštukų ar kt. priemonių pagal mokinių poreikį). (20 min.)

10. Mokinių rezultatų pristatymai. (20 min.)

11. Mokiniai tose pačiose grupėse yra raginami palyginti savo rezultatus su bendraklasių ir pastebėti bendras tendencijas. (10 min.)

Refleksijos klausimai: Ar kitų klasės draugų rezultatai buvo panašūs, ar skyrėsi? Dėl kokių priežasčių žmonės dažniausiai pradeda rūkyti? O kodėl nepradeda?

Grupelėse kuriose dirbo - mokiniai atsako į du klausimus: kokią vieną mintį/sakinį mokiniai išsineša iš šio tyrimo ir su kokiais sunkumais susidūrė atliekant šią užduotį.

12. Pagal mokinių tyrimų rezultatus, mokytojas apibendrina pasakydamas bendras tyrimo išvadas/tendencijas ir akcentuoja, jog tai tik dalį

	populiacijos atspindintys tyrimo rezultatai ir norint pasidaryti objektyvias išvadas, reikalinga ženkliai didesnė žmonių imtis, tačiau nepaisant to šių tyrimų metu mes pastebėjome tam tikras tendencijas ir išsinešė naudingų asmeninių įžvalgų apie rūkymo/garinimo priežastis ir žmonių pasirinkimus (5 min.)
Vertinimas.	Darbas gali būti vertinamas atskiru pažymiu, tačiau nebūtinai. Galima taikyti tiek kaupiamąjį, tiek formuojamąjį vertinimą. Priede nr. 2 pateikti taškai skiriami už tyrimo atlikimą apklausiant ne mažiau nei 6 žmones (2 t.), teisingą duomenų apibendrinimą atsakant į pateiktus klausimus (4 t.), teisingai suformuluotas išvadas (1 t.) ir sklandų rezultatų pristatymą naudojant taisyklingą lietuvių kalbą, drašiai ir garsiai pristatant informacija turi atitikti mokinių tyrimo duomenis, o ne jų nuomonę. (3 t.)
Įsivertinimas ir refleksija	Po 1 dalies atliekama 5 min. refleksija apie, tai kaip jiems sekėsi atlikti užduotį. Mokiniam užduodami klausimai ir prašoma atlikti specifinį veiksma: <ol style="list-style-type: none"> 1. Mokiniai, kurie suspėjo apklausti ne mažiau nei 6 žmones - atsitūpia; 2. Mokiniai, kuriems buvo įdomu/smagu dalyvauti tyrime - suploja; 3. Mokiniai, kurie apklausė ne mažiau nei 2 jiems nepažįstamus žmones - pašoka; Po 2 dalies atliekama 10 min refleksija savo grupėse atsakant į klausimus: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ar kitų klasės draugų rezultatai buvo panašūs, ar skyrėsi? 2. Dėl kokių priežasčių žmonės dažniausiai pradeda rūkyti? 3. O kodėl nepradeda? 4. Grupelėse kuriose dirbo - mokiniai atsako į du klausimus: kokią vieną mintį/sakinį mokiniai išsineša iš šio tyrimo ir su kokiais sunkumais susidūrė atliekant šią užduotį.
Idėjos veiklos plėtotei	Padaryti debatus, kai mokiniai padalinami į dvi grupes. Viena grupė už rūkymą, o kita prieš. Jie grupėse turi surasti argumentų šiaip pozicijai palaikyti. Po to mokiniai diskutuoja madaruojami mokytojos.

Literatūra:

- Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2006. Metodinės rekomendacijos. Mokytojo knyga: Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programai įgyvendinti.
- Atnaujintos Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, Vilnius, 2008:
- Pagrindinio ugdymo bendrosios programos: Gamtamokslinis ugdymas.
- Žmogaus saugos bendrosios programos. 1 ir 2 priedai.
- E. Baleišis, V. Zdanevičienė, vadovėlis „BIOS 9 kl.“ 2010: sudaro: 1-oji, 2-oji dalis.
- E. Baleišis, V. Zdanevičienė, pratybų sąsiuviniai „BIOS 9 kl.“ 1-asis, 2-asis sąsiuvinis 2010.

Interneto svetainės:

- <https://www.kiwico.com/diy/Science-Projects-for-Kids/3/project/Lung-Model/2886>
- <https://www.survivingateacherssalary.com/lung-science-experiment-and-tobacco-pr evention-resources/>